

Yorn Gieling
Afdeling Geschiedenis
Bachelorwerkstuk

Abdullah Azzam en motieven van buitenlandse moslimstrijders tijdens de Afghaanse Oorlog in de periode 1984-1989

Anti-Sovjet 'Mujahidin' tijdens de Afghaanse Oorlog in de jaren '80. Bron: Al Jazeera America

Inhoudsopgave

Inleiding en hoofdvraag: Hoe probeerde Abdullah Azzam de potentiële buitenlandse strijders te mobiliseren voor de Afghaanse jihad in de periode 1984-1989?.....	3
Historische context	8
Deelvraag 1: Hoe framede Azzam het probleem in Afghanistan in de periode 1984-1989 [diagnose] 10	
Deelvraag 2: Hoe framede Azzam de oplossingen voor de problemen in Afghanistan in de periode 1984-1989? [prognose].....	13
Deelvraag 3: Hoe framede Azzam de motieven om mensen te overtuigen in zijn geschriften van de periode 1984-1989? [motivatie].....	15
Conclusie	18
Bibliografie.....	20

Abstract:

Wat motiveert buitenlandse strijders om richting een buitenlands conflict te trekken? Deze vraag komt naar voren in de literatuur over het onderwerp. Waarom maken zij de keuze om zich te mengen in een buitenlands conflict? Hierover is geen consensus. Door middel van theorie aangaande framing probeert deze scriptie dichter bij de ideologie en motivaties van buitenlandse strijders te komen. Op welke manier worden zij geworven? Van welke frames wordt gebruik gemaakt door de wervers? Deze scriptie richt zich op de casus Abdullah Azzam. Hij was de grote ideoloog van de Afghaanse jihad in de jaren '80 en probeerde met zijn geschriften buitenlandse moslims over te halen te vechten tegen de Sovjet-Unie en de Afghaanse communisten. Zijn teksten worden geanalyseerd op diagnose, prognose en motivatieframes. Hieruit blijkt dat hij gebruik maakte van religieuze, maar ook andersoortige motieven om de buitenlandse moslimstrijders te activeren. Hij framede het conflict als een ideologische strijd die jihad nodig heeft. Een islamitische staat werd als ideaal gezien. Door middel van religieuze autoriteiten probeerde hij de moslims te activeren tot participatie in het conflict.

Inleiding

In 2011 werd in Syrië geprotesteerd tegen het regime van president Bashar al-Assad. De Syriërs verweten hem de hoge werkeloosheid, corruptie en een gebrek aan politieke vrijheid. Na hard ingrijpen van de autoriteiten mondde het protest voor meer democratie en werkgelegenheid uit in een landelijk protest tegen de zittende president. Oppositiegroeperingen pakten de wapens op. Het resultaat was een burgeroorlog.¹ Binnen dit strijdtoneel was er sprake van de bloei van de jihadistische groepering Islamitische Staat, die een kalifaat stichtte in Syrië en Irak. De groepering zorgde voor een complexer conflict door de aantrekkingskracht op buitenlandse strijders of jihadi's. Er wordt geschat dat er zo'n 27 tot 31 duidend 'foreign fighters' richting Syrië (en Irak) zijn getrokken sinds het uitbreken van de oorlog in 2011.² De aanwezigheid van deze 'foreign fighters' brengt allerlei maatschappelijke vraagstukken met zich mee. Wat drijft deze Syriëgangers? Waarom nemen zij de stap om te vechten in een ander land? Het buitenlandse strijder 'probleem' heeft ook de academische wereld bereikt. Er is aandacht voor preventie van het fenomeen binnen wetenschappelijke literatuur. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar de invloed van sociale media op Westerse buitenlandse strijders.³ Daarnaast is er in de wetenschappelijke literatuur aandacht voor de karakteristieken en motivaties van buitenlandse strijders, die naar Syrië trokken.⁴ In deze studies wordt gewezen op de sociaaleconomische factoren die van belang zijn bij radicalisering van de moslims.

Het fenomeen van buitenlandse strijders is niet nieuw, en ook niet enkel exemplarisch voor moslims. Dit wordt onderschreven door politicoloog David Malet. Tussen 1816 en 2005 was er volgens hem enkel bij een kwart van de conflicten sprake van betrokkenheid van buitenlandse

¹ BBC, 'Why is there a war in Syria?' <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229> [geraadpleegd op 3-4-2018].

² Middle East Online, 'How many foreign fighters in Syria?' <http://www.middle-east-online.com/english/?id=79269> [geraadpleegd op 3-4-2018].

³ Jytte Klausen, 'Tweeting the Jihad: Social media networks of Western foreign fighters in Syria and Iraq', *Studies in Conflict & Terrorism* 38.1 (2015), 1-22.

⁴ Daan Weggemans, Edwin Bakker en Peter Grol, 'Who are they and why do they go? The Radicalization and Preparatory Processes of Dutch Jihadist Foreign Fighters', *Perspectives on Terrorism* 8.4 (2014); Edwin Bakker and Roel De Bont, 'Belgian and Dutch jihadist foreign fighters (2012–2015): Characteristics, motivations, and roles in the War in Syria and Iraq', *Small Wars & Insurgencies* 27.5 (2016), 837-857; Lorne Dawson en Amarnath Amarasingam, 'Talking to foreign fighters: Insights into the motivations for Hijrah to Syria and Iraq', *Studies in Conflict & Terrorism* 40.3 (2017), 191-210.

strijders.⁵ Malet spreekt bijvoorbeeld over de transnationale mobilisatie van rebellen in de Texaanse Revolutie (1835-1836), de communisten van de Internationale Brigade in de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939) en de (Joodse) MACHAL tijdens de Israëliische Onafhankelijkheidsoorlog van 1948.

De opkomst van een grootschalige transnationale mobilisatiebeweging van islamitische jihadstrijders wordt door verschillende auteurs, zoals politicoloog Thomas Hegghammer en terrorisme expert Martha Crenshaw, tijdens de Afghaanse Oorlog van 1979-1989 gedateerd.⁶ Dit conflict is van belang om meer te weten te komen over de ideologie, die de (hedendaagse) buitenlandse moslimstrijders drijft. In wetenschappelijk onderzoek wordt het sektarische karakter van de islam beschreven. Buitenlandse strijders en terroristen worden vaak binnen de groep van salafi-jihadi's geplaatst. Dit is de militante tak van het salafisme.⁷ Maar wat is de islam voor hen? Deze vraag is van belang bij onderzoek naar werving of rekrutering van de buitenlandse strijders. Op basis van welke ideologie worden zij gerekruteerd en welke strategieën worden hierbij gebruikt? Dit is onder andere relevant voor conflictstudies en voor de studie van contraterrorisme.

Wetenschappelijk onderzoek naar 'foreign fighters' is pas ruim een decennium oud.⁸ De terugkerende vraag in deze literatuur is waarom buitenlandse strijders hun leven wagen voor een conflict in het buitenland. Een belangrijke lacune in deze literatuur is dat er nog weinig aandacht wordt besteed aan individuele motieven van de buitenlandse strijders. Een uitzondering hierop is Randy Borum, professor in inlichtingenstudies, die zich in zijn artikel richt op de psychologie van de buitenlandse strijder. Hij concludeert dat motivaties van buitenlandse strijders zelden simpel of enkelvoudig zijn. Daarnaast spelen er ook 'pull' factoren mee, zoals de verdediging van een op identiteit gebaseerde groepering. Borum stelt dat het misleidend is om aan te nemen dat ideologie de grondoorzaak is van alle buitenlandse strijders, maar daarnaast dient ideologie ook niet te worden genegeerd.⁹ Malet geeft aan dat het reconstrueren van individuele motieven voor participatie in conflicten problematisch blijft. Hij stelt dat veel van de variabelen, die verklaren waarom individuen kiezen om zich aan te sluiten bij opstanden onmeetbaar zijn.¹⁰ Daarnaast is er ook een bronnenprobleem. Het bronnencorpus aangaande individuele buitenlandse jihadstrijders is niet uitgebreid en enkel in het Arabisch voorradig.

Binnen de wetenschappelijke literatuur is er wel enige aandacht voor collectieve motieven. Historicus Brian Williams stelt dat moslimmannen naar het gebied trokken vanwege financiële redenen.¹¹ Mohammed Hafez, gespecialiseerd in politiek islamitische bewegingen, sluit zich hierbij aan. Ook noemt hij islamisten, die een 'safe haven' zochten.¹² Daarnaast zijn er ook auteurs, zoals militair Matt Venhaus en specialist contraterrorisme Ross Frenett, die de 'foreign fighters' in Irak naar collectieve motivaties classificeren.¹³ Dit bestaat echter niet voor de buitenlandse

⁵ David Malet, 'Foreign Fighter Mobilization and Persistence in a Global Context', *Terrorism and Political Violence* 27.3 (2015), 454-473, alhier 462.

⁶ Thomas Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters: Islam and the globalization of Jihad', *International Security* 35.3 (2010), 57;

Martha Crenshaw, 'Transnational Jihadism & Civil Wars', *Dædalus* 146.4 (2017), 59.

⁷ Quintan Wiktorowicz, 'Framing jihad: Intramovement framing contests and al-Qaeda's struggle for sacred authority', *International Review of Social History* 49.512 (2004), 159-177, alhier 159-160.

⁸ Malet, 'Foreign Fighter Mobilization', 454.

⁹ Randy Borum en Robert Fein, 'The psychology of foreign fighters', *Studies in Conflict & Terrorism* 40.3 (2017), 248-266, alhier 262.

¹⁰ Malet, 'Framing to win', 34.

¹¹ Williams, "On the trail of the 'Lions of Islam'", 217.

¹² Hafez, 'Jihad after Iraq', 76.

¹³ Ross Frenett en Tanya Silverman, 'Foreign Fighters: Motivations for Travel to Foreign Conflicts', *Foreign Fighters under International Law and Beyond* (Den Haag, 2016), 63; Randy Borum en Robert Fein, 'The psychology of foreign fighters', 252.

moslimstrijders in Afghanistan van de jaren '80.

Ideologie zou wel als een dergelijk collectief motief kunnen worden gezien. Ook hier is enig onderzoek naar gedaan door verscheidene auteurs. Zo stelt Hegghammer dat de buitenlandse moslimstrijder enkel kan worden begrepen door te kijken naar een bredere geloofstelling of ideologie.¹⁴ In de jaren '80 wordt de buitenlandse strijder beweging gevormd in Afghanistan.¹⁵ Ook historicus Avraham Sela onderzoekt de ontwikkeling van een nieuwe, transnationale jihad ideologie. Hij stelt echter ook dat de bestaande literatuur over de transnationale jihad nauwelijks de oorsprong en motivaties van de 'Arab Afghans', zoals de buitenlandse strijders werden genoemd, belicht. De enige uitzondering hierop is volgens Sela het werk van de eerder besproken Thomas Hegghammer, waarin de Arab Afghans de eerste zijn in een evoluerend transnationaal fenomeen.¹⁶

Binnen de conflictstudies wordt er voornamelijk naar lokale rebellen gekeken en worden de motivaties van deze strijders geplaatst binnen het 'grievance vs. greed' debat. Zo stelt econoom Paul Collier dat er een empirische relatie is tussen economische karakteristieken en de frequentie van conflict. Hij stelt dat de kans op zelfverrijking de kans op conflict vergroot.¹⁷ Sommige auteurs stellen dat hij teveel deze economische motieven benadrukt en bewust niet-economische motieven negeert. Auteur Ted Gurr deed een dergelijk onderzoek naar de problematiek rond minderheden en concludeert dat de motivering van verzet voort komt uit een gepercipieerde achterstelling van deze groep.¹⁸ Dit zijn voorbeelden van auteurs die binnen het debat zijn te plaatsen. Buitenlandse strijders passen volgens Malet echter niet binnen dit voortdurende debat. Hij stelt dat de twee belangrijkste verklaringen voor lokale mobilisatie in burgeroorlogen – hebzucht en grieven – niet van toepassing zijn bij de mobilisatie van transnationale strijders.¹⁹ Er is volgens hem nog nauwelijks onderzoek gedaan naar transnationale rekrutering.²⁰ Op het gebied van werving en het belang van psychologische en ideologische motivators is nog altijd sprake van een lacune.²¹ Deze moet worden gevuld. Wervers sporen de buitenlandse strijders aan om te komen vechten. Onderzoek naar rekrutering of werving is zo een manier om achter (ideologische) motieven van de buitenlandse strijders te komen. Hierbij wordt het probleem van lastig te achterhalen individuele motieven omzeild.

Als dient te worden gekeken naar de rekrutering en mobilisering van de Arab Afghans komt al gauw de naam van Abdullah Azzam naar boven. Hij was volgens verschillende artikelen de grote ideoloog van de Afghaanse jihad.²² Zo stelt Kim Cragin, gespecialiseerd in terrorisme, dat de geschriften van Abdullah Azzam een significante impact hadden in het mobiliseren van de Afghaanse jihad. Het is volgens haar moeilijk te identificeren wat de Arabieren heeft gemotiveerd naar Afghanistan af te

¹⁴ Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 53.

¹⁵ Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 57.

¹⁶ Avraham Sela en Robert A. Fitchette, 'State, Society, and Transnational Networks: The Arab Volunteers in the Afghan War (1984–1990)', *Nonstate Actors in Intrastate Conflicts* (2013), 2.

¹⁷ Collier, Paul. "Economic causes of civil conflict and their implications for policy." (2000);

Collier, Paul, and Anke Hoeffler. "Greed and grievance in civil war." *Oxford economic papers* 56.4 (2004): 563-595.

¹⁸ Gurr, Ted Robert. "Minorities, nationalists, and Islamists: Managing communal conflict in the twenty-first century." *Leashing the dogs of war: Conflict management in a divided world* (2007): 131-160.

¹⁹ Malet, 'Framing to win', 34 en 43.

²⁰ David Malet, 'Framing to win: The transnational recruitment of foreign insurgents', *Nonstate actors in intrastate conflicts* (2014), 34-55, alhier 35.

²¹ David Malet, 'Foreign Fighter Mobilization and Persistence in a Global Context', *Terrorism and Political Violence* 27.3 (2015), 454-473, alhier 468.

²² Bijv. in: Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 73. Maar ook in alle andere artikelen over de Afghaanse jihad van de jaren '80.

reizen, maar er wordt gesuggereerd dat de geschriften van Azzam hierbij een grote rol speelden. Zij stelt dat religie wellicht een oprechte motivatie was voor sommige, maar voor anderen was het een tactisch instrument om steun te verwerven.²³ Hafez stelt dat in de periode 1984-1989 een graduele toestroom was te zien van Arabische vrijwilligers geïnspireerd door Sheikh Abdullah Azzam.²⁴ Hegghammer stelt op zijn beurt dat de teksten van Azzam symbool staan voor de buitenlandse moslimstrijder doctrine en dus als basis kunnen dienen voor onderzoek naar deze doctrine.²⁵

Er is al wel enig onderzoek gedaan naar Azzam, maar dit is grotendeels biografisch en hagiografisch.²⁶ Het blijft in deze teksten vaak beperkt tot een omschrijving van het leven en de teksten van Azzam. Analytische literatuur over de teksten van Azzam ontbreekt tot op heden. De enige uitzondering hierop is het artikel van politiek filosoof Sebastian Schnelle. Hij bestudeert in hoeverre Azzam kon worden gezien als vrijheidsstrijder of terrorist. Hiervoor gebruikt hij 'just war' theorie gebaseerd op de verdediging van de mensenrechten. Hij gaat na in hoeverre de ideologie van Azzam overlap kent met concepten van de mensenrechten, zoals het recht om te leven en het recht van fysieke integriteit.²⁷ Dit artikel vult echter, net zoals de descriptieve teksten van de andere auteurs, de lacune op het gebied van werving van buitenlandse strijders niet in. Er ontbreekt dus een diepgaande analyse naar de geschriften van Azzam en hoe hij buitenlandse moslimstrijders wist te motiveren. Om meer te weten te komen over de ideologie en werving van buitenlandse moslimstrijders, dient de wervingspropaganda van Abdullah Azzam geanalyseerd te worden. Hoe probeerde Abdullah Azzam potentiële buitenlandse moslimstrijders te werven en mobiliseren voor de Afghaanse Oorlog in de periode 1984-1989?

Er is gekozen voor deze tijdsafbakening, omdat Azzams *Defense of the Muslim Lands*, werd gepubliceerd in 1984. In 1989 stierf Azzam bij een bomaanslag. Dit onderzoek naar rekrutering is een middel om inzicht te krijgen in de (ideologische) motieven van de 'Arab Afghans'. Individuele motieven zijn, zo blijkt uit de bestaande wetenschappelijke literatuur, moeilijk te onderzoeken. Onderzoek naar rekrutering kan echter laten zien hoe Azzam de buitenlandse strijders probeerde te overtuigen en op deze manier iets zeggen over ten minste een deel van de motieven van de buitenlandse strijders. Zij voelden zich immers aangetrokken tot de geschreven werken van Azzam, zo blijkt uit de wetenschappelijke literatuur. Deze methode zal nooit volledig inzicht kunnen geven inzake individuele motieven van de Arab Afghans, maar op deze manier is het wel mogelijk meer in de buurt te komen. Er kan namelijk worden verondersteld dat Azzam wist hoe hij de buitenlandse moslimstrijders kon overtuigen, dus dat zou betekenen dat hij inzicht had in wat hun kon motiveren.

Dit kwalitatieve onderzoek, met als casus Azzam, analyseert de framing strategieën die hij gebruikte in zijn wervingsmateriaal. Framing is relevant omdat het aangeeft hoe mensen worden gemobiliseerd. Met framing draagt de werver een bepaalde boodschap uit, waardoor hij wil aansporen tot handelen. Rekruteren en mobiliseren kan niet zonder framen. Hoe maakte Azzam gebruik van framing in zijn uitgeschreven fatwa's, martelaarsverhalen en publicaties in het al-Jihad tijdschrift (1984-1989)? Dit materiaal was gericht aan potentiële buitenlandse strijders.

Malet keek ook naar framing bij de mobilisatie van transnationale strijders in het algemeen.

²³ Kim Cragin, 'Early History of Al-Qa'ida.' *The Historical Journal* 51.4 (2008), 1047-1067, alhier 1051.

²⁴ Hafez, 'Jihad after Iraq', 75.

²⁵ Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 74.

²⁶ Andrew McGregor, "Jihad and the Rifle Alone": 'Abdullah Azzam and the Islamist Revolution', *Journal of Conflict Studies* 23.2 (2006);

Thomas Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', *Die Welt des Islams* 53.3-4 (2013);

Gilles Keppel en Jean-Pierre Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words* (2008);

John Calvert, 'The striving shaykh: Abdullah Azzam and the revival of jihad' (2007).

²⁷ Schnelle, 'Abdullah Azzam, Ideologue of Jihad', 641.

Malet stelt dat de wervers in verschillende historische conflicten continu hetzelfde frame van defensieve mobilisatie gebruikten en daarmee de meeste rekruten werden gemobiliseerd, ook al kunnen rekruten ook hun eigen motivaties hebben voor het afreizen naar een conflictgebied.²⁸ Malet maakte voor zijn onderzoek naar buitenlandse strijders gebruik van framing. Hij stelt dat wervers buitenlandse strijders proberen te rekruteren door het conflict te *framen* als bedreigend voor een transnationale identiteitsgroep, waarmee de potentiële rekrutee is geaffilieerd. Rekruteringsboodschappen benadrukken dat defensieve actie nodig is voor het voortbestaan van de gedeelde transnationale gemeenschap.²⁹

Het is dus gebruikelijk om de framing methoden van wervers te analyseren. Er wordt in dit werkstuk gebruik gemaakt van theorie aangaande 'social movements', omdat deze zich onder andere richt op de mobilisatie en framing van sociale bewegingen.³⁰ Bij sociale bewegingen gaat het om overtuiging.³¹ Dit is precies hetgeen wat Abdullah Azzam probeerde te doen met zijn geschriften. In dit werkstuk wordt gebruik gemaakt van het theoretisch kader van sociologen David Snow en Robert Benford. Zij onderscheidden verschillende processen van framing. Dit model is ook te gebruiken voor islamitische bewegingen. Dit is onder andere bewezen door specialist in de politieke islam Emmanuel Karagiannis. Hij onderzocht hoe Hezbollah diagnose, prognose en motivatie frames gebruikte voor de overdracht van hun boodschappen aan bepaalde doelgroepen.³² Het blijkt daarnaast dat er nog niet veel wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar de geschriften van jihadisten.³³

Dit onderzoek is onderverdeeld in vier delen. Ten eerste wordt een historische context van Abdullah Azzam gegeven. Vervolgens worden in drie hoofdstukken de schriftelijke bronnen van Abdullah Azzam geanalyseerd op framing en ideologie. Hoe probeerde Azzam de buitenlandse strijders te werven door middel van framing strategieën? Hierbij wordt gekeken naar drie verschillende frames: diagnose-, prognose- en motiveringsframe. Er van uitgaande dat Azzam inzicht had in de motieven van buitenlandse moslimstrijders en wist hoe hij hen moest activeren tot afreizen naar Afghanistan, wat bevestigd wordt door de bestaande wetenschappelijke literatuur, kan dit inzicht geven in de motieven van buitenlandse moslimstrijders.

Framing is het communiceren van boodschappen naar actoren. Framing en ideologie zijn niet hetzelfde. Een ideologie is een breder gedachtegoed. Framing is de manier om dit gedachtegoed uit te dragen. Het wordt in dit geval gebruikt door Azzam om zijn ideologische boodschap naar de potentiële buitenlandse strijders over te brengen. Door middel van deze framing verdedigde hij dus zijn ideologie. Hij probeerde te tonen dat deze legitiem was. Framing processen zijn bewuste strategische inspanningen om inzichten van de wereld te legitimeren en actoren te motiveren tot actie.³⁴ Om betekenis te creëren moet een frame aan drie zaken voldoen: het identificeren van een issue en de verantwoordelijkheid leggen bij een andere actor (diagnose framing), een oplossing leveren voor het probleem en de benodigde strategieën noemen (prognose framing) en het uitwerken van een roep en motivatie om de wapens op te pakken (motivatie framing).³⁵ Zo ontstaat er dus een 'collectief actie frame'.

²⁸ Malet, 'Why foreign fighters?', 114.

²⁹ Malet, 'Why foreign fighters?', 97.

³⁰ David Snow en Scott Byrd, 'Ideology, framing processes, and Islamic terrorist movements', *Mobilization: An International Quarterly* 12.2 (2007), 119-136.

³¹ Wiktorowicz, 'Framing jihad', 176.

³² Karagiannis, 'Hizballah as a social movement organization', 365.

³³ Randall Rogan, 'Jihad Against Infidels and Democracy', 393.

³⁴ Kevin Gillan, 'Understanding Meaning in Movements: A Hermeneutic Approach to Frames and Ideologies', *Social Movement Studies* 7:3 (2008), 248-249.

³⁵ Snow en Byrd, 'Ideology, framing processes, and Islamic terrorist movements', 124-127.

Historische context:

Abdullah Yusef Mustafa Azzam werd geboren in de plaats Silat al-Hatithiyya in het Britse mandaatgebied Palestina in 1941.³⁶ Hegghammer stelt in zijn artikel dat hier de kiem werd gelegd voor zijn ideologie. Het argument van Hegghammer is dat hij door zijn Palestijnse afkomst al vroeg te maken kreeg met transnationale oorlogsvoering.³⁷ Ook Schnelle onderschrijft het belang van Palestina en de oorlog met Israël.³⁸ De plaats was een gebied in de periferie van de Noordelijke Westbank, die een geschiedenis van politiek activisme en verzet kent. Enkele van Azzams biografieën stellen dat de plaats een 'nobele rol in de jihad' had. In hoeverre dit gebaseerd is op feiten, is moeilijk vast te stellen. De meeste van de teksten over Azzam zijn hagiografisch. Er is sprake van overdrijving in het beschikbare materiaal.³⁹

Azzam kwam uit een vroom boerengezin. Ook geeft één hagiograaf aan dat zijn vader een rol had in de Palestijnse jihad, maar geen van de andere bronnen noemen deze gebeurtenis.⁴⁰ In hoeverre dit serieus is te nemen, is dus moeilijk aan te geven. Er kan in ieder geval worden geconcludeerd dat Azzam van een redelijk eenvoudige familie kwam.

Het ontstaan van Israël in 1948 lijkt Azzam fysiek geen problemen te hebben opgeleverd. Er waren weinig gevechten in Silat.⁴¹ Ook de opname van de Westbank in het Hasjemitische Koninkrijk Jordanië leverde geen problemen op.⁴² Wel had de oorlog een psychologisch effect op Palestijnen in het gebied door het verlies van land en de toestromende vluchtelingen uit omringend bezet gebied door Israël.⁴³ Naast deze politieke spanningen had Azzam echter een relatief stabiele jeugd. In 1957, op 15-jarige leeftijd, rondde hij het middelbaar onderwijs af. Hij besloot hierna islamitisch recht te gaan studeren. Over de data is enige onenigheid tussen verschillende auteurs, maar in 1962 of 1963 begon hij te studeren aan de universiteit van Damascus in Syrië. In 1966 rondde hij zijn bachelor shari'a studies af. Al die tijd bleef hij in Silat wonen. Het lijkt erop dat hij een redelijk rustig bestaan had en de focus voornamelijk op zijn familie, professie en da'wa (= verspreiding van het geloof) werk voor de Moslimbroederschap lag.⁴⁴ In 1967 ontstond echter opnieuw oorlog in Palestina. Deze keer waren er grotere gevolgen voor Azzam en zijn familie. Silat werd bezet, waarna Azzam en zijn familie naar Jordanië trokken.⁴⁵ Ze kwamen terecht in een vluchtelingenkamp, zoals de meeste Palestijnse vluchtelingen.

De Zesdaagse Oorlog was een keerpunt in het leven van Azzam. Hij was nu een vluchteling, die nooit zou terugkeren naar Palestina. Daarnaast begon hij vanaf dit moment te denken aan het oppakken van de wapens tegen Israël. Er is geen bewijs dat Azzam voor 1967 training kreeg in de omgang met wapens. Vanaf dit moment begon echter het idee te spelen van het gebruik van wapens om de 'Joden' te confronteren.⁴⁶ Hegghammer bevestigt het belang van de Zesdaagse oorlog in 1967: hij

³⁶ Schnelle, 'Abdullah Azzam, Ideologue of Jihad', 627;

Calvert, 'The striving shaykh', 85 en

Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 359.

³⁷ Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 358.

³⁸ Sebastian Schnelle, 'Abdullah Azzam, Ideologue of Jihad: Freedom Fighter or Terrorist?', *Journal of Church and State* 54.4 (2012), 625-647, alhier 627.

³⁹ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 82.

⁴⁰ Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 359.

⁴¹ Ibidem, 361.

⁴² Calvert, 'The striving shaykh', 86.

⁴³ Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 362.

⁴⁴ Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 364-365.

⁴⁵ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 84.

⁴⁶ Hegghammer, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', 367.

ziet Azzam als een product van dit conflict. Azzams' beslissing om zich aan te sluiten bij de Afghaanse jihad wordt vaak omschreven als een zaak van een geleerde die strijder werd. Dit klopt echter niet, want Azzam was al eerder een strijder in de periode 1969-1970. Hij sloot zich aan bij de islamistische Fedayeen, die opereerden vanuit Jordanië in guerrilla oorlogsvoering.⁴⁷

De literatuur is het hier ook niet helemaal eens betreffende de data, maar er wordt gesteld dat Azzam zich in deze tijd aansloot bij de lokale branche van de Moslimbroederschap. Dit was een politiek georiënteerde groepering, die was opgericht door de Egyptenaar Hasan al-Banna in 1928. De Moslimbroederschap is de oudste en meest invloedrijke islamistische beweging van de wereld. Al-Banna sprak over de wederopbouw van het kalifaat.⁴⁸

De familie van Azzam was overigens niet tevreden met zijn ondernemingen. Het voeren van jihad werd in deze periode door de moslimgemeenschap gezien als een onderneming voor de laagopgeleiden. Zijn vader ging zelfs zo ver door hem te bevelen zijn baan als docent weer op te pakken. Deze confrontatie zou volgens de verschillende literatuur invloed hebben gehad op de jihadistische ideologie van Azzam. Voor zijn versie van de jihad was namelijk geen toestemming nodig van ouders.⁴⁹ De reden dat hij terugkeerde naar de academische wereld had te maken met het seculier nationalistische karakter van de Palestijnse verzetsbeweging (waarbinnen de linkse PLO de dienst uitmaakte). Azzam deelde ideeën van de Moslimbroederschap ten opzichte van het seculiere Arabische nationalisme. Hij vond dat de nationale focus en linkse ideologie van de PLO de vijanden van de islam versterkten, want zij hadden baat bij een territoriaal onverenigde *Ummah*. Hier lijkt de kiem al te worden gelegd voor zijn latere ideologie, die hij zou uitdragen in zijn wervingspropaganda. Deze is ook anti-nationalistisch en anti-communistisch.

In 1971 vertrok Azzam naar Egypte om te studeren aan de universiteit van Caïro. Hij week met zijn hoge religieuze opleiding af van de meeste islamistische denkers, zoals Hasan al-Banna, die meestal seculier waren opgeleid. In 1973 behaalde Azzam zijn master in shari'a en een doctoraat in de principes van jurisprudentie.

Azzam keerde na zijn afstuderen terug naar Jordanië om te onderwijzen, maar hij werd al gauw bekend bij de Jordanese autoriteiten vanwege zijn preken. In de late jaren '70 was Azzam een invloedrijk Islamistisch figuur geworden in Jordanië. Om deze reden begon het Jordaanse regime ook meer te letten op het islamistische discours van Azzam. De autoriteiten dreigden hem een gevangenisstraf op te leggen, wanneer hij eenzelfde retoriek bleef bezigen.⁵⁰ Azzam voelde de druk en vertrok naar Saudi Arabië in 1980. Hij was niet de enige Moslimbroeder, die naar Saudi Arabië vertrok. Hegghammer gaf in zijn artikel over 'foreign fighter movement' aan dat vanaf de jaren '50 Saudi-Arabië al als 'safe haven' diende voor verbannen Moslimbroeders.⁵¹ Azzam past dus binnen dit algemene beeld.

Azzam kreeg een baan als docent aan de universiteit in Jeddah. Hij bleef hier tot de Sovjet invasie van Afghanistan in 1979. Hij besloot naar Islamabad in Pakistan af te reizen in 1981. Hier ging hij lesgeven aan de internationale islamitische universiteit van Islamabad. Kort na aankomst begon Azzam contact te zoeken met de leiders van de Afghaanse mujahidin. Hij werd een intermediair tussen deze troepen en de islamisten in de rest van het Midden-Oosten. Zijn rol in de jihad was het steunen van militaire activiteiten op de grond. De rest van de tijd schreef en preekte hij in de rest van de moslimwereld om manschappen en donaties te verkrijgen voor de Afghaanse jihad. Het is belangrijk te stellen dat hij

⁴⁷ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 85.

⁴⁸ Calvert, 'The striving shaykh', 86.

⁴⁹ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 86.

⁵⁰ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 89.

⁵¹ Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 21.

zichzelf meer als schrijver en denker zag dan strijder. Zijn veld was meer het propageren van het geloof (da'wa). Zijn islamistische bondgenoten noemden hem om deze reden het 'hart' en 'brein' van de jihad in Afghanistan.⁵²

Er is weinig bekend over Azzam in de jaren tussen 1981 en 1983. Hij werkte aan de universiteit van Islamabad, reisde geregeld naar Afghanistan, vormde verbonden tussen mujahidin leiders en werkte om sympathie te verwerven voor de Afghaanse zaak in de moslimwereld. In 1983 werd het duidelijk dat Azzam niet tevreden was met zijn pogingen, die weinig succes hadden. Het aantal Arabische vrijwilligers was op twee handen te tellen. Om deze reden besloot hij in 1984 *The Defense of the Muslim Lands* te publiceren. Dit is het één van de geschriften die in dit werkstuk geanalyseerd wordt door middel van framing theorie. Er wordt gesteld dat hij deze *fatwa* gebruikte om moslimstrijders te activeren. Deze tekst is dus ideaal om te bestuderen op framing en het uitdragen van zijn ideologie.

Hij stopte met zijn werk aan de islamitische universiteit en trok naar Peshawar, dichtbij de Afghaanse grens. Hier kon hij de vrijwilligers beter coördineren.⁵³ Om de buitenlandse vrijwilligers te mobiliseren, richtte hij in 1984 de Makhtab al-Khidamat (Services Centre) op. Het bureau diende ook voor het ontvangen van donaties en steun voor de mujahidin vanuit de Golfstaten. Azzam begon toen met het publiceren van *fatwa's*, het Arabische al-Jihad tijdschrift en martelaarsverhalen, waarin hij opriep tot de Afghaanse jihad.⁵⁴ Een deel van deze vertaalde publicaties wordt in de volgende hoofdstukken bestudeerd aan de hand van de theorie van Snow. Op deze manier kan duidelijk worden hoe hij zijn ideologie communiceerde naar de potentiële buitenlandse strijders.

Diagnose framing: 'wij-zij' retoriek en een onrechtvaardigheidsframe

Diagnose framing stelt het probleem aan de kaak. Daarnaast geeft het antwoord op de vraag wie het probleem veroorzaakt. Diagnose framing geeft dus algemeen gesteld antwoord op de vragen: 'Wat is of gaat er fout?' en 'Wie of wat is de schuldige?'.⁵⁵ Van welke diagnose frames maakte Azzam gebruik in zijn *fatwa's* en martelaarsverhalen om de buitenlandse moslimstrijders te werven voor de strijd in Afghanistan in de periode 1984-1989?

Azzam maakte in zijn geschriften gebruik van 'othering' retoriek, die ook door hedendaagse islamistische groeperingen wordt gebruikt.⁵⁶ Hij noemt de Sovjet-Unie steevast de *Kuffar* (= ongelovige), communisten, imperialisten, seculieren, atheïsten, of simpelweg de Ongelovigen. Hij plaatst deze 'vijand' op deze manier continu tegenover de islam of de moslims.

*(...)fighting is for the defense of the Muslims against the aggression of Atheists.*⁵⁷

Op deze manier creëert Azzam een wij-zij dichotomie. Hij creëert de 'ander'. Zo wordt door Azzam de islam tegenover het secularisme, atheïsme en communisme geplaatst. Azzam maakt gebruik van verschillende frames. Er komen anticomunistische, antiseculaire en anti-imperialistische frames aan bod. Azzam noemt in een martelaarsverhaal bijvoorbeeld dat Afghanistan is gevallen onder het imperialisme en noemt hierin de Sovjet-Unie een bolsjewistische militaire dictatuur.⁵⁸ Daarnaast stelt hij dat de 'Orientalisten' de moslims afslachten.⁵⁹ Dergelijke frames zijn niet vreemd, omdat Azzam

⁵² Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 91.

⁵³ Keppel en Milelli, eds. *Al Qaeda in its own words*, 92.

⁵⁴ McGregor, "Jihad and the Rifle Alone", 101.

⁵⁵ Snow en Byrd, 'Ideology, framing processes, and Islamic terrorist movements', 124.

⁵⁶ Joana Westphal, 'Violence in the name of god? A framing processes approach to the Islamic State in Iraq and Syria', *Social Movement Studies* 17:1 (2018), 19-34, alhier 25.

⁵⁷ Abdullah Azzam, *Defense of the Muslim Lands: The First Obligation after Iman* (1984), 38.

⁵⁸ Abdullah Azzam, *Abu Saa'id Al-Jeddawi, "From the Fields of Football to the Building of Nations"* (1989), 2.

⁵⁹ Abdullah Azzam, *Join the Caravan* (1988), 7.

op deze manier de Russen en Afghaanse communisten als 'slecht' wilde afschilderen. Hij probeerde met zijn literatuur de buitenlandse strijders te werven, die uiteindelijk oog in oog met deze vijanden kwamen te staan. Het conflict wordt zo ook geframed als een anti-imperialistische strijd. De Sovjet Unie wordt geframed als een koloniale macht.

Daarnaast is er een duidelijk *frame van defensieve mobilisatie*. Malet sprak in zijn artikel al over het gebruik van een dergelijk frame door de wervers van buitenlandse strijders door de tijd heen en Azzam blijkt geen uitzondering. Azzam geeft aan dat er moet worden gevochten voor de verdediging van de moslims en tegen de agressie van de ongelovigen. Hij stelt dat er sprake is van een defensieve jihad, die belangrijker is dan de offensieve variant.⁶⁰

Het probleem dat Azzam benoemt, is de bezetting van de moslimlanden door de *Kuffar*. Echter maakt Azzam niet enkel gebruik van een wij-zij dichotomie of het gebruik van een 'Ander' om een dergelijke dichotomie te creëren. Hij stelt nog een diagnose op. Hij stelt dat niet enkel de *Kuffar* het probleem is, maar dat de islamitische gemeenschap ook een rol speelt in het geheel. Hij schuift de schuld van de slechte staat van de moslims niet enkel af op een externe factor.

*'We watch the Islamic region as it falls under the domination of the Kuffar, until it is swallowed whole, then we finally eulogize with much sighing and streaming tears.'*⁶¹

Azzam stelt dat de *Ummah*, de wereldwijde islamitische gemeenschap, verzwakt is. De moslims over de gehele wereld ondernemen geen actie tegen de bezetters. Het Afghaanse volk is een uitzondering hierop en moet daarom worden geholpen in hun strijd tegen de bezetter.⁶² De *Jihad* kent geen goede naam meer volgens Azzam in deze tijdsperiode. Dit is een groot probleem voor de moslimgemeenschap. Hij spreekt van een vergeten verplichting om te vechten.⁶³

*'Anybody who looks into the state of the Muslims today will find that their greatest misfortune is their abandonment of Jihad (...). Because of that, the tyrants have gained dominance over the Muslims in every aspect and in every land. The reason for this is that the Disbelievers only stand in awe of fighting.'*⁶⁴

Hieruit blijkt dat Azzam de passieve houding van de islamitische gemeenschap hekelte, en hij dit ziet als de reden voor de staat en het ongeluk wat deze generatie moslims kenmerkt. Hij maakt in zekere mate ook gebruik van een antimoderniteitsframe. Hij stelt dat de hedendaagse generatie moslims de *Jihad* niet meer uitvoeren. Hij lijkt hiermee te impliceren dat een terugkeer naar het verleden het beste is voor het concept *Jihad*. Azzam geeft aan dat Afghanistan om hulp roept. Kinderen worden afgeslacht, vrouwen verkracht en de onschuldigen vermoord. En wanneer jonge mannen te hulp willen schieten, worden zij bekritiseerd.⁶⁵

Azzam blijft gebruik maken van deze frames door de tijd heen. Zo stelt hij in 1987: *'Yet, until now, the Muslims have not heeded their call. In the ears of the Muslims is a silence, rather than the cries of anguish, the screams of virgins, the wails of orphans and the sighs of old men.'*⁶⁶ Azzam geeft dus aan dat er op dit moment nog geen grootschalig antwoord was gekomen van buitenlandse moslimstrijders, die hun Afghaanse 'broeders' te hulp kwamen. Dit gaat rechtstreeks in tegen de bestaande secundaire literatuur. Hafez geeft bijvoorbeeld aan dat er een toename was van de 'Arab

⁶⁰ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 15.

⁶¹ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 36

⁶² Azzam, *Join the Caravan*, 28.

⁶³ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 13.

⁶⁴ Azzam, *Join the caravan*, 5.

⁶⁵ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 28.

⁶⁶ Azzam, *Join the Caravan*, 20.

Afghans' vanaf 1984. Hier benoemt Azzam opnieuw het uitblijven van islamitische hulp, die van groot belang is. In hoeverre de literatuur van Azzam serieus is te nemen op dit punt is natuurlijk moeilijk te concluderen. Zijn werk diende als wervingspropaganda en hij had te allen tijde meer strijders nodig.

Er wordt dus gebruik gemaakt bij de diagnose van een onrechtvaardigheidsframe door Azzam. De *Kuffar* behandelt de moslims in Afghanistan slecht. Zij hebben Afghanistan bezet en de moslims wordt onrecht aangedaan. Op basis hiervan probeert Azzam meer buitenlandse strijders te werven voor de Afghaanse Oorlog. Er wordt door de atheïstische communisten, die het liefst religie willen uitbannen, de moslims onrecht aangedaan. Op deze manier maakt Azzam dus gebruik van de grieven van moslims over de hele wereld. Hij probeert zo in te spelen op deze grieven en hen te mobiliseren voor de Afghaanse jihad. Volgens verschillende auteurs kent een diagnose frame vaak de constructie van een onrechtvaardigheidsframe en Azzam voldoet hiermee dus aan deze verwachtingen.⁶⁷

*'The enormous sacrifices apportioned to the Afghan Muslim people are no secret to you. (...) During this time, the Muslims in Afghanistan have endured as much as mortals can endure in the course of protecting their religion, honor and children. Not a single house remains in Afghanistan that has not been transformed into a funeral home or an orphanage.'*⁶⁸

Hier maakt Azzam gebruik van een dergelijk onrechtvaardigheidsframe. Dit doet hij vaker in zijn verschillende *fatwa's*. Door de slechte staat van de moslimgemeenschap in Afghanistan te benoemen, probeert hij een beroep te doen op de buitenlandse moslimstrijders. Op deze manier probeert hij hen te activeren tot afreizen naar Afghanistan. Op deze manier zegt dit ook iets over wat de buitenlandse moslimstrijder motiveert. Het grieven om een bredere identiteitsgroep lijkt hier dus wel een onderdeel van uit te maken. Dit gaat in tegen de conclusie van Malet, die stelde dat de mobilisering van buitenlandse strijders niet binnen het 'grievance vs. greed' debat past. Hij stelt dat bij de mobilisering van buitenlandse strijders enkel sprake is van een frame van defensieve mobilisatie.⁶⁹ Azzam maakt hier inderdaad gebruik van, maar hij maakt nog vaker gebruik van een onrechtvaardigheidsframe. Hij stelt daarnaast niet alleen dat de *Ummah* moet worden beschermd tegen de bezetter, maar ook dat de moslims zelf de *Jihad* weer dienen op te pakken. Zij zijn deels verantwoordelijk voor het probleem.

Azzam frame het conflict dus als één waar de islam tegenover het secularisme en communisme staat. Hij zet deze strijd dus ook neer als een ideologische strijd. Hij maakt gebruik van anti-seculiere en anticommunistische frames. Zo de-legitimeert hij de vijand. Zij zijn ongelovig en worden dus als minder gezien dan 'mensen van het boek'.⁷⁰ Zij moeten worden bestreden, want zij bezetten de moslimlanden en willen de islam uitroeien.⁷¹ Vervolgens gebruikt hij allerlei onrechtvaardigheidsframes. Zo geeft hij bijvoorbeeld aan dat er onschuldigen worden vermoord en de moslimgemeenschap niets onderneemt. Azzam stelt dus dat er meerdere dingen fout gaan. Zowel de *Kuffar* als de moslimgemeenschap is daarvoor verantwoordelijk. De moslimgemeenschap is mede verantwoordelijk, omdat zij geen *Jihad* meer ondernemen. Op deze manier doet Azzam een beroep op de solidariteit van medemoslims. Zij dienen hun moslimbroeders te helpen. Door middel van deze vorm van framing zet Azzam een eerste stap naar mobilisering van buitenlandse strijders. De

⁶⁷ Emmanuel Karagiannis, Hizballah as a Social Movement Organization: A Framing Approach, *Mediterranean Politics* 14:3 (2009), 365-383, alhier 371.

⁶⁸ Azzam, *Join the Caravan*, 20.

⁶⁹ Malet, 'Why foreign fighters?', 114.

⁷⁰ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 41.

⁷¹ Abdullah Azzam, *Dr. Nasir Al-Jazairi, The Doctor of Hearst and Bodies, The Preacher of the Valley* (1989), 2.

benoeming van een probleem is vaak echter niet genoeg voor de participatie van strijders in een buitenlandse oorlog.⁷² Hiervoor moest Azzam ook andere framing strategieën gebruiken.

Prognose framing: Jihad frame en de utopie van de Islamitische staat

Prognose framing adresseert het eerder genoemde probleem door specifieke oplossingen en een algemene tactiek voor het bereiken van deze oplossingen aan te stippen. Het gaat algemeen gesteld over de vraag: 'Wat moet er gebeuren?'.⁷³ Welke oplossingen biedt Azzam voor de diagnose die hij heeft gesteld? Van welke prognose frames maakt hij gebruik?

Volgens verschillende auteurs maakt een dergelijk frame gebruik van een utopische visie voor de toekomst.⁷⁴ Ook Azzam biedt een utopisch toekomstperspectief aan zijn lezers. Hij stelt dat het vestigen van een islamitische staat een noodzaak is om de onrechtvaardigheden, die de moslims wordt aangedaan door de *Kuffar* in Afghanistan (en de rest van de wereld), weg te nemen. Deze nieuwe Islamitische staat is een prognose frame op zichzelf omdat het een geïdealiseerde toekomst schetst zonder deze onrechtvaardigheid, waar de zwakkeren en onderdrukten worden beschermd. Op deze manier biedt hij een oplossing voor de onrechtvaardigheidsframes, die hij heeft opgesteld.

*'Among the incentives for the Islamic Jihad is the protection of those who are weak and oppressed in the land, and lifting injustice off them.'*⁷⁵

Dit toekomstbeeld van een Kalifaat of Islamitische staat kan enkel worden bereikt door de *jihad*. Dit is voor Azzam het middel of strategie om tot een Islamitische staat in Afghanistan te komen. Jihad is volgens Azzam de oplossing voor de diagnose, die hij heeft opgesteld: de occupatie van de moslimstaten door de *Kuffar*. Jihad is volgens hem *farḍ 'ayn*, een individuele verplichting voor elke moslim in de wereld, bij de bezetting van een islamitisch land. Dit blijft een individuele verplichting totdat de bezetter is verdreven en het islamitisch land terug is gewonnen.⁷⁶ Jihad wordt geframed als beschermend voor de moslimgemeenschap. Op deze manier komt opnieuw het frame van defensieve mobilisatie, waarover Malet sprak, terug. Ook Azzam stelt dus dat de jihad een defensieve component kent en probeert aanspraak te maken op een collectieve identiteit. Dit speelt een grote rol bij het frame van defensieve mobilisatie.⁷⁷ Op deze manier doet Azzam aanspraak op de samenhang van moslims. Door middel van de jihad kunnen zij hun 'moslimbroeders' te hulp komen. Tegelijkertijd kunnen zij een Islamitische staat, een veilige omgeving voor moslims, creëren. Het is dus een manier om moslims te activeren.

*'Establishment of the Muslim community on an area of land is a necessity, as vital as water and air. This homeland will not come without an organized Islamic movement which perseveres consciously and realistically upon Jihad, and which regards fighting as a decisive factor and as a protective wrapping.'*⁷⁸

Hiermee doet Azzam ook beroep op de Ummah, de wereldwijde islamitische gemeenschap. Er is dus sprake van een pan-islamitisch frame. Over eenzelfde ideologie sprak Hegghammer in zijn artikel. Hij gaf aan hoe deze ideologie tot stand kwam in de jaren '80 van de vorige eeuw.⁷⁹ De geschriften van Azzam bevestigen een dergelijke visie op de islamitische gemeenschap. Azzam geeft namelijk aan dat

⁷² Snow en Byrd, 'Ideology, framing processes, Islamic terrorist movements', 124 en 127.

⁷³ Snow en Byrd, 'Ideology, framing processes, Islamic terrorist movements', 127.

⁷⁴ Karagiannis, 'Hizballah as a Social Movement Organization', 373.

⁷⁵ Azzam, *Join the Caravan*, 16.

⁷⁶ Azzam, *Join the Caravan*, 26.

⁷⁷ Malet, 'Why foreign fighters?', 97.

⁷⁸ Azzam, *Join the Caravan*, 15.

⁷⁹ Hegghammer, 'The rise of Muslim foreign fighters', 79.

hij de islamitische gebieden als één land beschouwd. Om deze reden is het verplicht voor elke moslim om jihad te voeren bij een aanval op een islamitisch land.⁸⁰ Hij stelt dat de nationalistische grenzen van de moslimlanden zijn opgetekend door de Kuffar, en dus volgens hem niet geldend zijn. Hij geeft aan dat er niet met een nationale blik naar de islam dient te worden gekeken.⁸¹ Door middel van het bijeenbrengen van de Ummah en de creatie van een Islamitisch Kalifaat kunnen de vijandelijke machten worden tegengegaan. Er wordt dus aanspraak gemaakt op een collectieve identiteit.

De jihad moet worden gebruikt om de situatie voor de moslims te verbeteren. Onder de jihad verstaat Azzam enkel geweld en vechten. Dit maakt hij ook zeer duidelijk. Hij stelt dat andere betekenissen van de jihad vals zijn.⁸² Dit gaat in tegen de wetenschappelijke literatuur, die stelt dat er meerdere varianten van de jihad zijn. Er wordt gesproken van een grote, innerlijke jihad en een kleinere jihad (het participeren in geweld).⁸³ Azzam wil echter met zijn schriftelijke materiaal zoveel mogelijk moslims werven voor de strijd tegen de Sovjet-Unie. Jihad functioneert als een prognose frame, die een Goddelijke oplossing biedt voor de problemen van de Afghanen en moslims in het algemeen.

De bronnen van Azzam zijn normatief. Azzam geeft aan dat de moslimgemeenschap zich moet richten op Afghanistan en Palestina, omdat deze de grootste problemen van de islamitische gemeenschap zijn. Als deze regio's worden beschermd, geldt dit ook voor de Ummah in zijn geheel.⁸⁴ Hij schrijft voor hoe deze jihad uitgevoerd moet worden. Jihad is volgens hem de kern van de islam. Deze gaat volgens hem verschillende stadia door. Eerst moet een buitenlandse moslimstrijder de hijrah ondergaan. Dit is emigratie richting de landen, waar de islam dominant is. Vervolgens dient men zich voor te bereiden en organiseren. Hijrah stopt niet, zolang jihad voortduurt. Zonder hijrah is er dus geen jihad. Daarnaast moet men zich vestigen aan de frontlinie om moslims te beschermen: dit wordt ribat genoemd. Ten slotte volgt het vechten.⁸⁵ Azzam geeft dus aan hoe de moslims tot een prognose, de jihad en een islamitische staat, komen. Hij geeft ook aan dat er geen toestemming nodig is van autoriteiten voor de Fard 'Ayn jihad, zoals de Imam of ouders.⁸⁶ Deze jihad is verplicht voor de gehele Ummah.⁸⁷ Er is dus sprake van een globalisering van de islam in het prognose frame van Azzam.

Azzam geeft aan dat hij manschappen nodig heeft om de islamitische staat, door middel van jihad, te vestigen: *'You are aware that jihad in Afghanistan, began and still continues to raise the words of Allah, and to establish a state founded on the Qur'an. To realize this objective we need mujahideen who properly understand Islam and who can safeguard the principles of true Islamic jihad.'*⁸⁸

Hieruit blijkt dus dat Azzam de buitenlandse moslimstrijders wilde activeren met een toekomstbeeld van een staat gebaseerd op de Koran. Volgens de wetenschappelijke literatuur had Azzam een grote invloed op de toename van het aantal 'Arab Afghans' in de regio.⁸⁹ Om deze reden kan het zijn dat deze eenzelfde toekomstperspectief voor Afghanistan voorzagen door te participeren in de jihad.

⁸⁰ Azzam, *Join the Caravan*, 20.

⁸¹ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 36.

⁸² Azzam, *Join the Caravan*, 26/27.

⁸³ Karagiannis, 'Hizballah as a Social Movement Organization', 375.

⁸⁴ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 23.

⁸⁵ Azzam, *Join the Caravan*, 27.

⁸⁶ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 15.

⁸⁷ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 16.

⁸⁸ Ibidem, 27.

⁸⁹ Bijv. Cragin, 'Early History of Al-Qa'ida.', 1051.

Azzam probeert eigenlijk door middel van jihad de autoriteiten te hervormen naar de ultieme autoriteit van het Kalifaat. Hij wil dus regime change bewerkstelligen: het ontstaan van een theocratie. Dit wordt gedaan aan de hand van een gewelddadige, defensieve jihad. Ook hier komt een anti-moderniteitsframe naar boven. Azzam geeft bijvoorbeeld aan dat het Kalifaat niet terugkeert door middel van abstracte theorieën en studie van de geloofsleer. De enige weg naar het utopische beeld van het kalifaat is de jihad.

*'We do not wait for the Caliphate to be restored. Because, the Caliphate does not return through abstract theories, amassed knowledge and studying. Rather, jihad is the right way to reform the divided authorities to the ultimate authority of the Caliphate.'*⁹⁰

Door middel van de teksten van Azzam te analyseren op basis van prognose framing worden meer mogelijke motieven van buitenlandse moslimstrijders geopenbaard. Het is een volgende stap in de mobilisering van deze strijders en geeft een beeld van de frames die Azzam gebruikte om de 'Arab Afghans' te werven. Hij maakte gebruik van een jihad frame. Hierin is jihad verplicht voor elke moslim en is het een middel om tot een Islamitische staat te komen. Het kan wat zeggen over de idealen van de buitenlandse moslimstrijders en wat hen dreef. De daadwerkelijke mobilisering ontbreekt dan echter nog. Om nog meer inzicht te krijgen in de mobilisering en motivering van buitenlandse strijders dient er nog naar een andere vorm van framing te worden gekeken.

Motivatieframing: Religieuze autoriteiten en een martelaarsframe

Niet enkel een bepaald probleem en oplossing kan mensen zo ver krijgen hun leven te riskeren. Een voorbeeld van motivatie framing zijn religieuze verplichtingen. Door het geven van religieuze definities aan een politieke situatie kan de strijd anders worden geportretteerd. Hiervan maakten bijvoorbeeld bekende Islamisten als Ayman al-Zawahiri en Osama Bin Laden beiden gebruik.⁹¹ Motivatie frames hebben als doel het aansporen tot actie en het produceren van motieven. Potentiële strijders worden op deze manier overgehaald zich in de strijd te mengen. Zij krijgen het idee dat zij nodig zijn om het probleem op te lossen.⁹² Het gebruik van religie om steun te verwerven is onderdeel van deze motivatie framing. Hoe maakte Azzam gebruik van motivatie frames? Welke (religieuze) definities en interpretaties gaf hij aan het conflict met de Sovjet-Unie om de buitenlandse strijders te mobiliseren?

Azzam frame de jihad, zoals eerder gesteld, als een religieuze verplichting.⁹³ Hij verbindt hier ook consequenties aan. Bij het niet uitvoeren van de jihad is de moslim strafbaar. Om dit duidelijk te maken gebruikt Azzam allerlei religieuze autoriteiten, zoals God zelf, de Profeet en islamitische geleerden. Door middel van het gebruik van islamitische termen en autoriteiten geeft Azzam de jihad legitimiteit.

*'If you march not forth, He will punish you with a painful torment and will replace you with another people, and you cannot harm Him at all, and Allah is able to do all things.'*⁹⁴

Door middel van het aanhalen van deze autoriteiten wordt de jihad dus een verplichting. Daarnaast wordt er onderscheid gemaakt tussen goede en slechte moslims. Moslims die geen jihad uitvoeren worden gestraft door God. Het niet uitvoeren van de jihad wordt door hem gezien als zondig. Dit

⁹⁰ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 37.

⁹¹ Snow en Byrd, 'Ideology, framing processes, Islamic terrorist movements', 128-129.

⁹² Karagiannis, 'Hizballah as a Social Movement Organization', 375.

⁹³ Azzam, *Join the Caravan*, 25.

⁹⁴ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 12.

gaat in tegen Gods wil.⁹⁵ Daarnaast wordt geweld tegen de ongelovigen gerechtvaardigd. Men moet het geloof verspreiden totdat er enkel moslims over zijn. Azzam gebruikt religieuze citaten, concepten en verplichtingen om dit geweld te rechtvaardigen.

*'Allah Almighty the Majestic says: "...and fight the Mushrikun (polytheists, pagans, idolaters, disbelievers in the oneness of Allah) collectively as they fight against you collectively.'*⁹⁶

Hier gebruikt Azzam dus de Goddelijke autoriteit. Hij haalt meerdere Koranverzen aan om geweld tegen de ongelovigen te rechtvaardigen. Hierdoor doet hij een oproep tot actie. Vrome moslims kunnen zich door dergelijke boodschappen aangesproken voelen. Hij stelt dat de Ummah moet worden beschermd en degene die de moslims aanvalt, dient te worden vermoord.⁹⁷ Dit geeft ook weer het normatieve karakter van deze bronnen weer.

Azzam geeft verschillende redenen voor het voeren van de jihad. Hij roept de moslims op om te vechten. Dit is onderdeel van een motivatieframe.

*'We then are calling upon the Muslims and urging them to proceed to fight, for many reasons, at the head of which are the following.'*⁹⁸

Hij geeft onder andere religieuze motieven om naar Afghanistan te trekken. Zo geeft hij opnieuw aan dat de Jihad verplicht is en men op deze manier reageert op de roep van God. Daarnaast noemt hij ook de angst die de moslims moeten hebben voor het Hellevuur. Dit is de consequentie voor de moslims, die de jihad niet uitvoeren. De moslims die wel doen aan jihad worden daarvoor ook beloont volgens Azzam. Hij noemt de hoop op martelaarschap. Bij de martelaarsdood komt men terecht in het Paradijs, dichtbij God. Daarnaast noemt Azzam ook niet-religieuze, praktische redenen voor de jihad, zoals een gebrek aan manschappen.⁹⁹ Ook geeft hij een geografisch motief. Hij stelt dat de lange, open grenzen van Afghanistan interessant zijn. Daarnaast zijn er regio's, die niet onder politieke invloed staan. Dit vormt een beschermend schild voor de mujahideen.¹⁰⁰ Daarnaast stelt Azzam dat glorie enkel kan worden bereikt door te vechten.¹⁰¹ Dit kan de buitenlandse strijders in Afghanistan hebben gemotiveerd. Ten slotte noemt Azzam ook, zoals eerder aangegeven, de moslimvrouwen. Zij worden onderdrukt.¹⁰² De vrouw dient dus als middel om mannen te activeren voor de strijd tegen de Sovjet-Unie. Bescherming van de moslimvrouwen kon dus een motief zijn voor de buitenlandse strijders. Azzam stelt dat men desnoods moet komen vechten voor geld. Hij stelt dat als men niet geïnteresseerd is in de beloningen van de jihad (in het hiernamaals), zij desnoods moeten komen vechten voor 'buit'. Dit past niet binnen het frame van defensieve mobilisatie, waarover Malet spreekt, bij buitenlandse strijders. Zij zouden niet binnen het 'greed vs. grievance' debat passen, maar dit citaat suggereert anders. 'Greed' of financiële winst kan weldegelijk een motief zijn geweest voor de buitenlandse strijders. Dit komt ook overeen met de bevindingen van Hafez en Williams.¹⁰³

De martelaarsdood lijkt het doel te zijn van de meeste jihadgangers als wordt gekeken naar de martelaarsverhalen. Op deze manier probeert Azzam de dood in gevechten met de Russen te

⁹⁵ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 22 en 34.

⁹⁶ Ibidem, 18/19.

⁹⁷ Ibidem, 21, 38 en 44.

⁹⁸ Azzam, *Join the Caravan*, 5.

⁹⁹ Azzam, *Join the Caravan*, 5/6.

¹⁰⁰ Azzam, *Defense of the Muslim Lands*, 24.

¹⁰¹ Azzam, *Join the Caravan*, 16.

¹⁰² Azzam, *Join the Caravan*, 17.

¹⁰³ Hafez, 'Jihad after Iraq', 76;

Williams, "On the trail of the 'Lions of Islam'", 217

framen. Hij probeert de buitenlandse strijders aan te zetten tot geweld. Zij hoeven niet bang te zijn voor de dood. Naast het terechtkomen in het Paradijs en de connectie met God, is er sprake van het trouwen met 72 vrouwen. Ook mag de martelaar op de Dag des Oordeels 70 familieleden naar het Paradijs halen.¹⁰⁴ Zo kunnen familieleden zich dus later bij de martelaar vestigen in het hiernamaals. Voor de buitenlandse strijders kon dit een argument zijn om naar Afghanistan te trekken: martelaarschap. Azzam stelt dat de jihad de ziel van de martelaars puur maakt. Deze worden gereinigd. Op deze manier ondergaat de martelaar een soort verlichting, waardoor hij boven de materiële wereld uitsteekt.¹⁰⁵ Hier lijkt opnieuw gebruik te worden gemaakt van een anti-modernistisch of anti-materialistisch frame. Azzam verbindt allerlei heldendaden en wonderen aan deze martelaars. Hij geeft bijvoorbeeld aan dat het bloed van de martelaars een parfumachtige geur had. Hij stelt dit om aan te tonen dat zij totaal gereinigd waren. Zij zijn het ultieme voorbeeld. Hij creëert een soort heldenepos of mythe rondom de martelaars.¹⁰⁶ Alles is gericht op het hiernamaals in de teksten van Azzam. Dit verklaart waarom hij martelaarschap propageert.

Ook het islamitische concept van *tawhid* speelt een rol bij de motivatie framing van Azzam.

*'So: The settling of Tawhid in this world, is done by the sword... not by reading books, not by studying the books of 'Aqidah...'*¹⁰⁷

Azzam doet hier een oproep tot actie door middel van het zwaard (vechten) en verbindt hier het concept *Tawhid* (ondeelbaarheid van God, monotheïsme) aan. Dit betekent dat er maar één Goddelijke entiteit is en dat is Allah. Hij stelt dat het vestigen van *tawhid* enkel mogelijk is door te vechten. Hij doet naast de religieuze concepten *hijrah* en *jihad* dus ook beroep op het begrip *tawhid*. Dit is dus een extra reden voor vrome moslims om ervoor te kiezen naar Afghanistan af te reizen. Ook is er opnieuw sprake van een rechtvaardiging van geweld door het gebruik van religieuze concepten door Azzam.¹⁰⁸ Het vestigen van *tawhid* is dus enkel mogelijk door gewelddadige *jihad*.

Daarnaast stelt Azzam dat de islam enkel te begrijpen is door middel van *jihad*. Het is volgens hem dus noodzaak om de *jihad* uit te voeren. Enkel *jihadisten* begrijpen de islam volgens Azzam. De *jihad* is het kernpunt van de ideologie van Azzam.

*'As a basic rule, you will not be able to understand many verses, except when it is a reality you are going through – a reality of Jihad.'*¹⁰⁹

Op deze manier worden moslims gemotiveerd om de *jihad* te voeren. Als zij dit niet zouden doen zouden zij zondig zijn, maar ook de islam niet in zijn geheel begrijpen. De *jihad* in Afghanistan wordt door Azzam een belangrijke component van de religie.

Azzam maakt ook gebruik van slogans. Dit is onderdeel van een motivatie frame.

*'The Jihad is in need of money, and men are in need of Jihad.'*¹¹⁰

Azzam draagt op deze manier zijn sympathisanten op om de wapens op te pakken. Hij heeft in zijn schriftelijke bronnen zijn overtuigingen, normen en waarden opgesteld. Hij stelt dat de participatie in de Afghaanse Oorlog verplicht is voor echte moslims door middel van motivatie frames. Hij maakt

¹⁰⁴ Azzam, *Join the Caravan*, 18;

Abdullah Azzam, *Yahya Senyor Al-Jeddawi (1985)*, 4.

¹⁰⁵ Azzam, *Join the Caravan*, 15/16.

¹⁰⁶ Azzam, *Yahya Senyor Al-Jeddawi*, 3.

¹⁰⁷ Abdullah Azzam, *The Tawhid of Action*, 4.

'Aqidah betekent geloofsleer.

¹⁰⁸ Azzam, *Tawhid of Action*, 5.

¹⁰⁹ Azzam, *Tawhid of Action*, 10.

¹¹⁰ Azzam, *Join the Caravan*, 33.

hierdoor onderscheid tussen goede en slechte moslims. De goede moslims krijgen allerlei beloningen in het hiernamaals, waarmee Azzam de buitenlandse strijder probeert over te halen de stap naar Afghanistan te maken. De martelaarsdood is het ultieme doel. Het gebruik van religieuze autoriteiten geeft verder geloofwaardigheid en legitimiteit aan het verhaal van Azzam. Buitenlandse moslimstrijders zouden eerder gemotiveerd worden door een goed, religieus onderbouwd verhaal. Ideologische concepten, zoals tawhid en jihad worden omschreven als noodzakelijk voor de overwinning van de islam tegen de Kuffar en de bescherming van de moslimgemeenschap. Ten slotte geeft Azzam ook niet-religieuze, vaak praktische motieven voor de Afghaanse jihad. Hij geeft dus een breed scala aan motieven, die de buitenlandse strijders mogelijk hebben gemotiveerd. Op de manier probeerde Azzam hen te mobiliseren.

Conclusie

Dit bachelorwerkstuk heeft, door het gebruik van theorie aangaande framing, meer duidelijkheid willen geven over de werving, mobilisering en motieven van buitenlandse moslimstrijders tijdens de Afghaanse Oorlog van de jaren '80. Er is sprake van een analyse van de teksten van de grote ideoloog van de Afghaanse jihad, Abdullah Azzam, in plaats van een omschrijving. Op deze manier is aan het licht gekomen hoe hij de buitenlandse strijders wierf. Er is aan bod gekomen hoe Azzam de buitenlandse moslimstrijders motiveerde. Hij schijnt een grote invloed te hebben gehad op de toename van buitenlandse moslimstrijders in de Afghaanse Oorlog en er kan dus worden verondersteld dat hij inzicht had in wat hen aan kon zetten tot actief handelen. Daarnaast is er nu meer duidelijkheid over de ideologie, die de moslimstrijders destijds dreef. Azzam gebruikte zijn ideologie in zijn framing methoden. Uit de analyse van zijn teksten komt een pan-islamitische ideologie naar voren. Hij stelt dat de Ummah één natie is. Daarnaast is de jihad een kernpunt van deze ideologie. Hij gaat zelfs zo ver door te stellen dat de islamitische gemeenschap geen nut heeft zonder deze jihad.¹¹¹ Eigenlijk stelt hij dus dat de jihad een essentieel onderdeel is van de islam. Zonder de jihad bestaat er geen islam. De stichting van een islamitische staat is voor hem het einddoel. Martelaarschap maakt daarnaast ook een belangrijk onderdeel uit van deze ideologie. Hij propageert de martelaarsdood. Elke andere ideologie of religie wordt afgezworen. Dit geeft een beter begrip van de (grotendeels religieuze) motieven, die de 'Arab Afghans' dreef. Daarnaast komen er ook niet-religieuze motieven aan bod in de teksten van Azzam. Door de framing methode op de teksten van Azzam toe te passen, wordt duidelijker wat de buitenlandse moslimstrijder motiveerde naar Afghanistan af te reizen. Daarnaast geeft het ook meer inzicht in de motieven van hedendaagse strijders. De teksten van Azzam kennen nog steeds grote populariteit in extremistische hoek. Er kan worden geconcludeerd dat de jihad de belangrijkste component van de religie is voor hen.

De diagnose frames die Azzam inzette in zijn communicatie met de buitenlandse moslimstrijders diende voor de de-legitimering van de Sovjet-Unie. Azzam sprak van een 'Battle of Faith'.¹¹² Hij plaatste verschillende ideologieën tegenover de islam. Hij creëerde een ideologische strijd door middel van diagnose framing. De islam in Afghanistan (en de rest van de wereld) werd met uitsterven bedreigd door andere ideologieën. Op deze manier probeerde Azzam vrome moslims aan te sporen naar Afghanistan te reizen. Het is dus een mogelijkheid dat de 'Arab Afghans' deels werden gemotiveerd door dit frame. Zij wilden de islam beschermen. Dit beeld past ook binnen het frame van defensieve mobilisatie, gebaseerd op een grotere identiteitsgroep. Dit werkstuk heeft daarnaast aangetoond dat er bij de mobilisering van buitenlandse strijders dus ook sprake is van het gebruik van grieven van, in dit geval, de islamitische identiteitsgroep of gemeenschap. Eerder werd gesteld dat de mobilisering en motieven van buitenlandse strijders niet in het, op lokale strijders, gebaseerde

¹¹¹ Abdullah Azzam, *Jamaludeen Al-Jazairi* (1989), 1.

¹¹² Abdullah Azzam, *Jamaludeen Al-Jazairi*, 2.

'grievance vs. greed' debat paste. Daarnaast gaf Azzam aan dat het belangrijkste probleem het niet uitvoeren van de jihad was. Hij zocht dus ook naar een interne diagnose voor de occupatie van de moslimlanden.

Deze jihad wordt als oplossing aangedragen in zijn prognose frames. Dit is een individuele verplichting voor elke moslim. Op deze manier krijgen vrome moslims het idee dat zij wel moeten handelen op deze manier. De jihad kan dus hebben gezorgd voor de toestroom van 'Arab Afghans'. Voornamelijk het einddoel van Azzam, een islamitisch kalifaat stichten in Afghanistan, lijkt hierbij een belangrijk motief te zijn geweest voor de buitenlandse strijders. De prognose frames van Azzam in de jaren '80 gaven een geïdealiseerd beeld van een dergelijke islamitische staat. Door naar Afghanistan te trekken en te vechten, kon deze staat, worden verwezenlijkt. Het zou een veilige haven zijn voor alle moslims. Deze staat zou de problemen, die de moslims teisterden, te niet doen. De zoektocht naar een veilige regio om te leven kan dus een motief zijn geweest voor de buitenlandse moslimstrijders.

De motivatie frames van Azzam hebben gezorgd voor het succesvol overbrengen van deze boodschappen naar de buitenlandse moslims. Het bevestigen van zijn argumenten door middel van religieuze autoriteiten gaf zijn teksten meer legitimiteit. Moslims kunnen zich hierdoor opnieuw aangesproken voelen. Hij creëert een collectieve identiteit. Zij worden door God opgedragen de jihad uit te voeren en te moorden. Moslims zijn zondig bij het niet uitvoeren van de jihad, stelde hij. De martelaarsdood wordt hier door Azzam als ideaal voorgeschreven. Op deze manier bond Azzam vrome moslims aan zijn zaak. Daarnaast deed hij ook een beroep op meer praktische motivaties. Hij stelt zelfs dat wanneer men niet gemotiveerd wordt door beloningen in het hiernamaals, zij desnoods moeten vechten om de vrouwen te beschermen of om financiële redenen de overstap moeten maken. 'Greed' blijkt dus weldegelijk een (bescheiden) rol te spelen bij de mobilisering van buitenlandse strijders. Dit was dus een mogelijk motief van de buitenlandse strijders.

Deze analyse heeft meer inzicht gegeven in de ideologie van buitenlandse moslimstrijders. Het is onderdeel van een collectief actie frame. Ideologie wordt gebruikt in diagnose, prognose en motivatie frames. Door middel van deze frames wordt een ideologie gecommuniceerd naar andere actoren, in dit geval de buitenlandse moslimstrijders. Azzam had succes met het communiceren van zijn boodschap naar deze strijders blijkt uit de secundaire literatuur. Daarom kan er vanuit worden gegaan dat zij grotendeels gemotiveerd werden door de frames van Azzam.

Bibliografie

Literatuur:

- Borum, Randy en Robert Fein, 'The psychology of foreign fighters', *Studies in Conflict & Terrorism* 40.3 (2017), 248-266.
- Brown, Vahid, 'Foreign Fighters in Historical Perspective: The Case of Afghanistan', in: *Bombers, bank accounts, and bleedout: Al Qaida's road in and out of Iraq* (2008), 16-31.
- Calvert, John, 'The striving shaykh: Abdullah Azzam and the revival of jihad.' (2007).
- Collier, Paul, en Anke Hoefler, 'Greed and grievance in civil war', *Oxford economic papers* 56.4 (2004): 563-595.
- Cragin, R. Kim, 'Early History of Al-Qa'ida', *The Historical Journal* 51.4 (2008), 1047-1067.
- Crenshaw, Martha, 'Transnational Jihadism & Civil Wars', *Dædalus* 146.4 (2017), 59-70.
- Freedman, Michael, 'Ideology and political theory', *Journal of Political Ideologies*, 11:1 (2006), 3-22.
- Frenett, Ross en Tanya Silverman, 'Foreign Fighters: Motivations for Travel to Foreign Conflicts', *Foreign Fighters under International Law and Beyond* (Den Haag, 2016).
- Gabbay, Michael en Ashley Thirkill-Mackelprang, *A quantitative analysis of insurgent frames, claims, and networks in Iraq* (2011).
- Gillan, Kevin, 'Understanding Meaning in Movements: A Hermeneutic Approach to Frames and Ideologies', *Social Movement Studies* 7:3 (2008), 247-263.
- Gurr, Ted Robert, 'Minorities, nationalists, and Islamists: Managing communal conflict in the twenty-first century', *Leashing the dogs of war: Conflict management in a divided world* (2007), 131-160.
- Hafez, Mohammed, 'Jihad after Iraq: Lessons from the Arab Afghans', *Studies in Conflict & Terrorism* 32:2 (2009), 73-94.
- Hegghammer, Thomas, 'Abdallāh 'Azzām and Palestine', *Die Welt des Islams* 53.3-4 (2013), 353-387.
- Hegghammer, Thomas, 'The rise of Muslim foreign fighters: Islam and the globalization of Jihad', *International Security* 35.3 (2010), 53-94.
- Johnston, Hank, en Eitan Alimi, 'A methodology analyzing for frame dynamics: The grammar of keying battles in Palestinian nationalism', *Mobilization: An International Quarterly* 18.4 (2013), 453-474.
- Karagiannis, Emmanuel, 'Hizballah as a Social Movement Organization: A Framing Approach', *Mediterranean Politics* 14:3 (2009), 365-383.
- Li, Darryl, 'Afghan Arabs, Real and Imagined', *Middle East Report* 260 (2011), 2-7.
- Malet, David, 'Foreign Fighter Mobilization and Persistence in a Global Context', *Terrorism and Political Violence* 27:3 (2015), 454-473.
- Malet, David, 'Framing to win: The transnational recruitment of foreign insurgents', in: *Nonstate actors in intrastate conflicts* (2014), 34-55.
- Malet, David, 'Why foreign fighters?: Historical perspectives and solutions', *Orbis* 54.1 (2010), 97-114.
- McGregor, Andrew, "'Jihad and the Rifle Alone': Abdullah Azzam and the Islamist Revolution", *Journal of Conflict Studies* 23.2 (2006).
- Mendelsohn, Barak, 'Foreign fighters—recent trends', *Orbis* 55.2 (2011), 189-202.
- Page, Michael, Lara Challita en Alistair Harris, 'Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions', *Terrorism and Political Violence* 23:2 (2011), 150-172.
- Rogan, Randall, 'Jihad Against Infidels and Democracy: A Frame Analysis of Jihadist Ideology and Jurisprudence for Martyrdom and Violent Jihad', *Communication Monographs* 77:3 (2010), 393-413.
- Sela, Avraham en Robert A. Fitchette, 'State, Society, and Transnational Networks: The Arab Volunteers in the Afghan War (1984–1990)', in: *Nonstate Actors in Intrastate Conflicts* (2013), 56.

- Schnelle, Sebastian, 'Abdullah Azzam, Ideologue of Jihad: Freedom Fighter or Terrorist?', *Journal of Church and State* 54.4 (2012), 625-647.
- Snow, David, en Robert Benford, 'Clarifying the relationship between framing and ideology in the study of social movements: A comment on Oliver and Johnston', *Mobilization* 5.2 (2000), 55-60.
- Snow, David en Scott Byrd, 'Ideology, framing processes, and Islamic terrorist movements', *Mobilization: An International Quarterly* 12.2 (2007), 119-136.
- Van Dijk, Teun, 'Ideology and discourse analysis', *Journal of Political Ideologies*, 11:2 (2006), 115-140.
- Weismann, Itzhak, 'Framing a Modern Umma', *Sociology of Islam* 3.3-4 (2015): 146-169.
- Westphal, Joana, 'Violence in the name of god? A framing processes approach to the Islamic State in Iraq and Syria', *Social Movement Studies* 17:1 (2018), 19-34.
- Wiktorowicz, Quintan, 'Framing jihad: Intramovement framing contests and al-Qaeda's struggle for sacred authority', *International Review of Social History* 49.S12 (2004), 159-177.
- Williams, Brian, 'Jihad and ethnicity in post-communist Eurasia. on the trail of transnational islamic holy warriors in Kashmir, Afghanistan, Central Asia, Chechnya and Kosovo', *The Global Review of Ethnopolitics* 2:3-4 (2003), 3-24.
- Williams, Brian Glyn, 'On the trail of the 'Lions of Islam': Foreign fighters in Afghanistan and Pakistan, 1980-2010', *Orbis* 55.2 (2011), 216-239.

Primaire bronnen:

Afkomstig uit het Jihadi Document Repository van de Universiteit Oslo, Noorwegen.
(Link: <http://www.hf.uio.no/ikos/english/research/jihadi-document-repository/>)

- 'Abdallāh 'Azzām, *Defense of the Muslim Lands* (1984).
- 'Abdallāh 'Azzām, *Join the Caravan* (1988).
- 'Abdallāh 'Azzām, *The Action of Tawhid*.
- 'Abdallāh 'Azzām: *Yahya Senyor al-Jeddawi* (1985).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Abu Abdullah al-Ma'ribi* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Abu Asim al-San'aani* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Abu Saa'id al-Jeddawi* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Abu Tayyib al-Maghribi* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Jamaludeen al-Jazairi* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Nasir al-Jazairi* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Salih al-Leebee* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Shafeeq Ibrahim* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Shamsudeen al-Afghani* (1989).
- 'Abdallāh 'Azzām: *Yaseen al-Jazairi* (1989).